

Crítico Etimológico de la Lengua Castellana del savi lingüista J. Coromines, obra que naturalment el professor O. Nortres no deixa mai de recordar. Val a dir, però, que donada la lloable concurrència de notes creiem que hauria estat millor de suprimir aquelles que per reiteratives es fan innecessàries (vegi's nota 15 de la pàg. 233 respecte a nota 3 de la pàgina 229, o la nota 12 de la pàg. 129 i nota 34 de la pàg. 178 pel que fa a la nota 36 de la pàg. 76).

Advertim, per últim, d'un defecte d'omissió en la nota 24 de la pàgina 157. Del testament del rei Alfons el Batallador no solament se'n beneficiaren els ordes de l'Hospital i del Temple, sinó també el força important encara que poc conegut a casa nostra del Sant Sepulcre (cf. F. SOLDEVILA, *Història de Catalunya*, vol. I, pàgs. 158-9).

Es clou el treball amb un indispensable *index verborum*.

La segona obra esmentada, *Consideracions*, és un breu mostrari de diferents tipus de documents medievals que es transcriuen seguits d'una anàlisi de tot el seu lèxic amb algun comentari sintàctic i diplomàtic.

En resum i per acabar podem dir que el Dr. O. Nortres ens brinda una investigació seriosa amb resultats sòlids sobre el lèxic del llatí medieval, dels quals se'n beneficien igualment els estudiosos de la filologia llatina i romànica així com els historiadors i medievalistes en general, que gaudeixen amb aquestes obres d'acurada presentació d'una eina de treball útil per a tots i àdhuc indispensable

per als qui vulguin atansar-se a la recerca d'aspectes filològics, històrics o institucionals de l'Aragó de l'Alta Edat Mitja, perquè en definitiva tot el que hom pot tetreure a aquesta aportació científica no són sinó detalls sense importància que no impedeixen de qualificar-la d'excel·lent.

Jesús Alturo i Perucho

DÍAZ Y DÍAZ, MANUEL C.

*Libros y librerías en la
Rioja altomedieval*

Logroño, Diputación Provincial.
Servicio de Cultura, 1979.

El llibre, situant el lector dins l'àmbit geogràfic i històric de la Rioja al primer dels setze capítols de què consta, és un estudi —fet amb anàlisi minuciosa— sobre manuscrits dels segles X i XI copiats als escriptoris dels monestirs de Nájera, San Martín de Albelda, Valvanera i San Millán de la Cogolla, tots ells en lletra visigoda.

Dels restants quinze capítols en dedica l'autor nou a l'escriptori de San Millán, que, per la seva importància, és l'estudiat més a fons pel Dr. Díaz i Díaz, del qual en descriu 55 manuscrits conservats actualment, la majoria d'ells, a la Biblioteca de la Real Academia de la Historia de Madrid.

Consta a més el llibre de 22 apèndixs i de 4 índexs: de llocs, de persones i textos, d'autors, i de manuscrits.

A través de l'examen dels manuscrits es descobreix la importància tant religiosa com política i cultural dels centres monàstics citats, enllaç, a partir del segle X, entre els regnes d'Aragó, Navarra i Castella.

A més de la descripció i estudi codicològic de cada manuscrit, ens dóna notícia de la vida, funcionament i tècniques dels escriptors o tallers en els quals han estat elaborats, així com del ritme de producció dels copistes, de l'ordenació i selecció dels textos que s'han de copiar, i inclús del préstec de còdexs entre biblioteques de monestirs.

L'autor, interessat sempre en els homes que hi ha darrera cada llibre com a mitjà per aconseguir un estudi més complet i profund, fa que aquesta obra esdevingui no solament testimoni de la seva gran coneixença de la matèria, sinó també indispensable per a l'estudi de la història del llibre i de la cultura de la Rioja d'aquells segles.

Montserrat Lamarca

VERNET, JUAN

*Estudios sobre historia
de la ciencia medieval*

Barcelona-Bellaterra, 1979. Universidad de Barcelona (Facultad de Filología) - Universidad Autónoma de Barcelona (Facultad de Filosofía y Letras). 508 páginas.

El presente volumen constituye una reedición de trabajos dispersos,

ofrecida al autor por sus discípulos con ocasión de los veinticinco años de su acceso a la cátedra de la Universidad de Barcelona» según se expone en la propia portada del libro que comencamos. Los discípulos han querido rendirle un homenaje a Juan Vernet con la publicación de esta selección de algunos de sus trabajos dedicados a la ciencia medieval a la que tantas y tan grandes contribuciones ha aportado el maestro. La selección ha pretendido, con encomiable criterio, poner al alcance de los estudiosos aquellos artículos del homenajeado, que aparecidos en revistas de escasa difusión habían quedado en un ámbito muy reducido y eran de más difícil acceso a muchos interesados en su conocimiento.

Una bibliografía exhaustiva de Juan Vernet, que muestra en toda su amplitud de dieciocho libros y ciento ochenta y cinco artículos, folletos y notas la vasta obra y conocimientos de su autor en muy diversos campos desde la literatura árabe a los problemas de la ciencia española a lo largo de su evolución y desarrollo, es el pórtico que da acceso a los diversos trabajos reeditados. Se han agrupado éstos por temas en cinco apartados constituyendo una muestra, la cual, como se advierte en la nota preliminar que firman sus discípulos, «resulta representativa de este sector de la obra de nuestro maestro en cuanto abarca sus campos de trabajo favoritos (astronomía, matemática y náutica) sin desdeñar ciertas incursiones en otros terrenos como el de la historia general de la ciencia, la